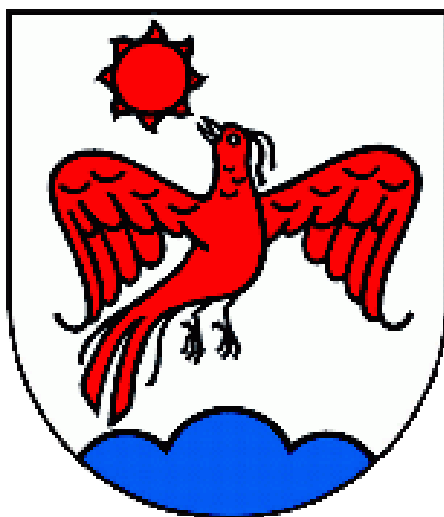

Komunitný plán sociálnych služieb obce Richnava na roky 2023-2030

2023

Názov dokumentu: Komunitný plán sociálnych služieb obce Richnava na roky 2023-2030

Územné vymedzenie: Obec Richnava

Spracovateľ: Mgr. Pavol Stano

Dátum schválenia obecným zastupiteľstvom: 30.10.2023

Verzia: 1.0

Dokument bol spracovaný v rámci realizácie projektu Podpora regionálneho rozvoja v najmenej rozvinutom okrese Gelnica (kód projektu v ITMS2014+: NFP314011APG4).

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Európska únia
Európsky sociálny fond

Obsah

1. Úvod	4
2. Východisková situácia.....	5
2.1. Legislatívne východiská	6
2.2. Sociálne služby – terminológia, metódy.....	6
3. Analytická časť.....	9
3.1. Základné informácie o obci	9
3.2. Demografická charakteristika obce	9
3.3. Občianska vybavenosť v obci.....	14
3.4. Odpočet plnenia KPSS obce Richnava 2018-2023	16
3.5. Súčasný stav poskytovaných služieb	16
3.6. SWOT analýza	18
4. Strategická časť	19
4.1. Cieľové skupiny	19
4.2. Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb	20
5. Realizačná časť	23
5.1. Harmonogram realizácie komunitného plánu.....	23
5.2. Monitorovanie a vyhodnocovanie komunitného plánu.....	23
5.3. Spôsob aktualizácie komunitného plánu.....	23
6. Záver	24
Zdroje	25

1. Úvod

Sociálne služby predstavujú pomoc ľuďom v situácii, keď si ju nevedia zabezpečiť sami. Patria medzi ne napríklad domovy a zariadenia pre seniorov, opatrovateľské služby, centrá pre rodiny s deťmi, škôlky a jasle, ale aj terénne sociálne služby ako napríklad domáca opatrovateľská starostlivosť, prepravná služba či krízová pomoc.

V zmysle § 80 písm. a) a § 83 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej zákon č. 448/2008 Z. z.) obec vypracúva a schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode. Podľa § 82 a § 83 zákona č. 448/2008 Z. z. obec utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb.

Zmyslom komunitného plánovania v obciach je najmä aktivizácia obyvateľstva a skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným, koordinovaným postupom. Výsledkom komunitného plánovania by mali byť odpovede na otázky typu:

- Aké sociálne služby treba vytvoriť?
- Aké sociálne skupiny potrebujú zvýšenú starostlivosť?
- Aké má obec ľudské, materiálne a finančné zdroje na poskytovanie sociálnych služieb?

Pojmom komunitné sociálne služby označujeme vzájomne prepojené a koordinované sociálne služby, ktoré sú poskytované v prirodzenom prostredí priamo v komunite, reagujú na potreby členov komunity a nejavia znaky inštitucionálnej starostlivosti, umožňujú ľuďom žiť plnohodnotný sociálny život a zabezpečujú im prístup k celému spektru podpory pre nezávislý život v komunite bez ohľadu na ich zdravotné či sociálne znevýhodnenie. Sú poskytované terénnou formou v domácom prostredí človeka, ambulantnou formou, alebo pobytovou formou v zariadení sociálnych služieb s charakterom rodinného ubytovania priamo v bytoch alebo rodinných domoch v prirodzenom prostredí komunity.

Cieľom komunitného plánovania je najmä posilňovanie sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov obce a predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii jednotlivcov a skupín. Komunitný plán obce sa vypracúva v súlade s národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb s ohľadom na miestne špecifiká a potreby. Stratégia rozvoja sociálnych služieb obce v predpokladanom komunitnom pláne zahŕňa v sebe aktualizáciu kompetencií podľa novej legislatívy v oblasti sociálnych služieb, ktorá značne rozširuje pôsobnosť obce a prioritne podporuje rozvoj:

- zvyšovania kvality poskytovaných sociálnych služieb,
- komunitných a terénnych služieb,
- sociálneho poradenstva, prevencie a krízovej intervencie,
- odborného a osobnostného rastu zamestnancov v sociálnych službách.

Ciele komunitného plánovania sociálnych služieb:

- posilňovať sociálnu súdržnosť všetkých obyvateľov obce;
- predísť sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín;
- opäť vtiahnuť do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji.

Vypracovaný komunitný plán je v súlade s platnou legislatívou najmä zákonom 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v platnom znení.

2. VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA

Komunitné plánovanie je proces, ktorým sa zisťuje dopyt a ponuka sociálnych služieb. Samospráva tiež zvažuje finančné, technické a personálne kapacity v tejto oblasti a identifikuje potrebné služby pre svojich občanov, ako aj hľadá riešenia na zvyšovanie ich efektívnosti, adresnosti a účinnosti. V závere procesu vyhodnocuje mieru naplnenia stanovených cieľov, čím sa vracia opäť k analýze potrieb občanov a ponuky na naplnenie týchto potrieb. Komunitné plánovanie teda treba považovať za neustály cyklický proces, ktorý má prispievať k zvyšovaniu kvality života obyvateľov danej komunity, či obce.

Výsledkom komunitného plánovania v oblasti sociálnych služieb má byť Komunitný plán sociálnych služieb obce, ktorý reflektuje potreby jednotlivých skupín obyvateľov obce a je v súlade s miestnymi špecifikami, platnou legislatívou ako aj Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030.

Zásady pri spracovávaní komunitného plánu:

- potreby, priority a smery rozvoja sociálnych služieb musia byť stanovené ľuďmi, ktorí žijú v obci a ktorých sa služby týkajú;
- všetky činnosti na miestnej úrovni behom prípravy a pri uskutočňovaní plánu musia byť previazané;
- skvalitňovanie sociálnych služieb musí byť považované za žiaduce a musí byť dôležitou súčasťou miestnej politiky;
- priority a smery rozvoja sociálnych služieb vychádzajú z presvedčenia o jedinečnosti, hodnote, vrodenej dôstojnosti a práve na sebaurčenie každého užívateľa sociálnych služieb.

Zmyslom komunitného plánovania je taktiež aktivizácia obyvateľstva a skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným koordinovaným postupom, posilňovanie sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov obce a predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii jednotlivcov a skupín. Hlavným zámerom realizácie komunitného plánu sociálnych služieb je spokojnosť občanov s poskytovanými službami obci, zvýšenie kvality života, aktívny záujem ľudí o udržateľnosť a rozvoj komunity obce.

Obec Richnava sa usiluje o zabezpečenie dôstojného života pre všetkých obyvateľov obce, s čím jej pomáha aj komunitné plánovanie. Obec sa rozhodla pre vypracovanie Komunitného plánu sociálnych služieb obce, ktorý preskúmava potreby a požiadavky obyvateľov obce v tejto oblasti, analyzuje stav poskytovaných služieb v obci, prítomnosť znevýhodnených skupín a na základe toho stanovuje ciele a priority, následne opatrenia a aktivity, s cieľom rozvoja sociálnych služieb pre obyvateľov obce.

Východiskom pri tvorbe KPSS obce Richnava sú:

- Komunitný plán sociálnych služieb obce Richnava 2018-2023,
- PHRSR obce Richnava na roky 2021-2027,
- PHRSR obce Richnava na roky 2021-2027, aktualizácia (r. 2023) – pracovná verzia
- Územný plán obce Richnava (r. 2018),
- identifikované potreby občanov obce,
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb Košického samosprávneho kraja,
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030,
- relevantná legislatíva.

2.1. Legislatívne východiská

Základný rámec metodiky tvorby komunitného plánu sociálnych služieb je definovaný Zákonom o sociálnych službách (Zákon NR SR č. 448/2008 Z.z.). V zmysle zákona má KPSS obsahovať najmä:

- analýzu poskytovaných sociálnych služieb v obci,
- analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a obyvateľov obce,
- analýzu demografických dát a sociálnej situácie,
- stanovenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb,
- časový plán realizácie,
- spôsob vyhodnocovania a
- metodiku jeho aktualizácie.

Problematika poskytovania sociálnych služieb je zarámčovaná viacerými zákonmi. Medzi zákony, ktoré majú najvýznamnejší vplyv na poskytovanie sociálnych služieb občanom patria najmä:

- zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách,
- zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení,
- zákon č. 544/2010 Z.z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky,
- zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine,
- zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kuratele,
- zákon č. 600/2003 Z.z. o prídavku na dieťa,
- zákon č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi.

2.2. Sociálne služby – terminológia, metódy

Nepriaznivá sociálna situácia je ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy:

- z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb pre svoje životné návyky alebo pre spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností, pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do 7 rokov veku,
- pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav,
- z dôvodu, že dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok,
- pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,
- pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb,
- pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- z dôvodu straty bývania alebo ohrozenia stratou bývania.

Prehľad jednotlivých druhov sociálnych služieb (tučným písmom sú služby v kompetencii obce):

- sociálne poradenstvo
- sociálne služby krízovej intervencie
  - terénne sociálne služby krízovej intervencie,
  - **nízkoprahové denné centrá,**
  - integračné centrá,
  - komunitné centrá,
  - **nocľahárne,**
  - útulky,

- domovy na polceste,
  - nízkoprahové sociálne služby pre deti a rodinu,
  - zariadenia núdzového bývania,
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi
  - pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa,
  - zariadenia dočasnej starostlivosti o deti,
  - služba včasnej intervencie,
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku
  - zariadenia podporovaného bývania,
  - **zariadenia pre seniorov,**
  - **zariadenia opatrovateľskej služby,**
  - rehabilitačné strediská,
  - domovy sociálnych služieb,
  - špecializované zariadenia,
  - **denne stacionáre,**
  - **opatrovateľská služba,**
  - **prepravná služba,**
  - sprievodcovská a predčitateľská služba,
  - sprostredkovanie tlmočnickej služby a osobnej asistencie,
  - požičiavanie pomôcok,
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií a krízová pomoc
  - monitorovanie a signalizácia potreby pomoci,
  - krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií,
- podporné služby
  - **odľahčovacia služba,**
  - pomoc pri výkone opatrovníckych práv,
  - denné centrum,
  - podpora samostatného bývania,
  - jedáleň, práčovňa, stredisko osobnej hygieny.

Formy poskytovania sociálnych služieb:

- terénna,
- ambulantná,
- pobytová,
- kombinovaná.

Kompetencie obcí v sociálnej oblasti sú rozsiahle a dotýkajú sa všetkých oblastí sociálneho zabezpečenia. Obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej aj sociálnej núdze občanov, sociálnej pomoci, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately a najmä v oblasti sociálnych služieb.

Okrem vybraných druhov sociálnych služieb menovaných vyššie patrí podľa § 80 zákona 448/2008 Z.z. do pôsobnosti obce aj napríklad:

- vypracúva, schvaľuje Komunitný plán sociálnych služieb,
- utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,
- je správnym orgánom v konaniach napr. o:
  - odkázanosti na sociálnu službu

- v zariadení pre seniorov
- v zariadení opatrovateľskej služby
- v dennom stacionári
- v odkázanosti na opatrovateľskú službu
  - zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode,
  - odkázanosti na sociálnu službu v prvom bode po zmene stupňa odkázanosti,
  - povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 ods. 13,
- vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu podľa § 51,
- môže zriaďovať, zakladať a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,
- vedie evidenciu posudkov o odkázanosti na sociálnu službu, rozhodnutiach o odkázanosti, prijímateľoch sociálnych služieb,
- vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu,
- môže poskytovať základné sociálne poradenstvo,
- uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu,
- prispieva na prevádzku zariadení sociálnych služieb v kompetencií obci (napr. zariadenia pre seniorov).

3. ANALYTICKÁ ČASŤ

3.1. Základné informácie o obci

Prvá písomná listina, kde sa spomína obec Richnava, pochádza z roku 1300. Obec Richnava s rozlohou 6,97 km² a s nadmorskou výškou 370 m n. m. patrí do okresu Gelnica a zaraďuje sa k vidieckym sídlam, ktoré majú poľnohospodársky charakter s prevažujúcou obytnou funkciou. Okres Gelnica je súčasťou severozápadnej časti Košického samosprávneho kraja a susedí s okresmi Prešov, Rožňava, Spišská Nová Ves a Košice-okolie.

Z geomorfologického hľadiska je charakter územia členitý, horský a podhorský. Územie obce Richnava patrí do oblasti Slovenské Rudohorie, celku Volovské vrchy, podcelkov Hnilecké vrchy, Volovec, Zlatý stôl, Pipitka a Kojšovská hoľa. Územie patrí z časti do celku Čierna hora, podcelkov Roháčka a Bujanovské vrchy, ktoré sa tiahnu po ľavom brehu rieky Hornád. Kataster Richnavy sa rozprestiera na južných svahoch pohoria Branisko a vo východnom výbežku Hornádskej kotliny. Len malá časť sa nachádza na pravom brehu Hornádu a na severných svahoch Slovenského Rudohoria – Volovských vrchov. Chotár obce je v severnej časti odlesnený a v južnej časti prevládajú smrekovo-jedľové lesy. Územie katastra má mierne chladnú a mierne vlhkú kotlinovú klímu s veľkou inverziou teplôt. Priemerná ročná teplota vzduchu sa pohybuje od cca +6°C do + cca 13°C.

Nasledujúca tabuľka uvádza technickú infraštruktúru v obci.

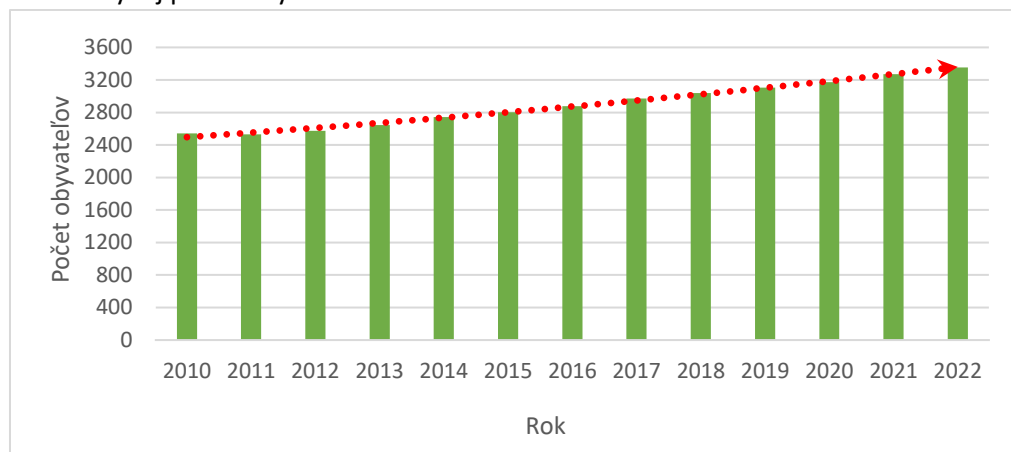
Miestne komunikácie	Stav miestnych komunikácií je nevyhovujúci.
Chodníky	Stav chodníkov je nevyhovujúci z časti novovybudované nové chodníky. Potrebné je vybudovanie ďalších nových chodníkov.
Železničná stanica	Za územím obce sa nachádza železničná zastávka v blízkosti rómskej osady, excentricky od centrálnej časti obce.
Autobusová zastávka	V obci sa nachádzajú autobusové zastávky – Richnava Horný koniec, Kostol, Mlyn, Rory, osada.
Vodovod	Obec nemá vybudovaný vodovod.
Kanalizácia	V obci nie je vybudovaná kanalizácia.
Čistička odpadových vôd	V obci nie je vybudovaná ČOV.
Rozvod plynu	Centrálna časť obce je plynofikovaná.
Zásobovanie teplom	Zdroje a zariadenia na výrobu tepla väčšieho rozsahu sa v obci nenachádzajú. Zásobovanie teplom v obci je riešené individuálne.
Elektrické vedenie	Obec je zásobovaná elektrickou energiou z distribučných trafostaníc.
Verejné osvetlenie	Obec čiastočne disponuje moderným verejným LED osvetlením. Prevádzku verejného osvetlenia spravuje externá spoločnosť.
Pokrytie mobilných operátorov	Obec je pokrytá signálmi všetkých aktuálnych mobilných operátorov.
Optická sieť na pripojenie internetu	V obci nie je zavedená optická sieť.

3.2. Demografická charakteristika obce

Úroveň sociálneho rozvoja charakterizuje niekoľko ukazovateľov, medzi ktoré patrí aj demografická situácia a zloženie obyvateľstva. Štruktúra obyvateľstva je výsledkom základných demografických procesov reprodukcie, či už prirodzených (pôrodnosť, úmrtnosť) alebo mechanických (sťahovanie) a sú statickými charakteristikami populácie. Predstavujú základné fakty na podporu rozhodovania v

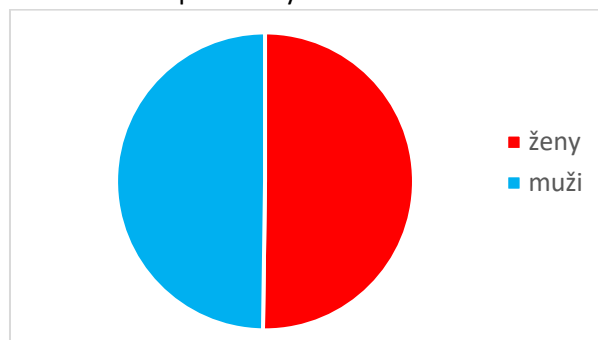
súvislosti s rozvojom ľudskej spoločnosti. Je dôležité vymedziť demografické trendy a v rámci nich aj náboženskú, národnostnú a vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva. K základným demografickým ukazovateľom patrí aj dynamika obyvateľstva, ktorá sa vyjadruje prirodzeným a migračným pohybom. Graf 1 uvádza vývoj počtu obyvateľov za obdobie rokov 2010-2022. V sledovanom období počet obyvateľov vykazuje výrazne rastúci trend vývoja. Celkový počet obyvateľov obce k 31.12.2022 bol 3354, z toho 50 % tvorili muži a 50 % ženy (Graf 2).

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Richnava v r. 2010 – 2022.

Zdroj dát: Štatistický úrad SR, r. 2023

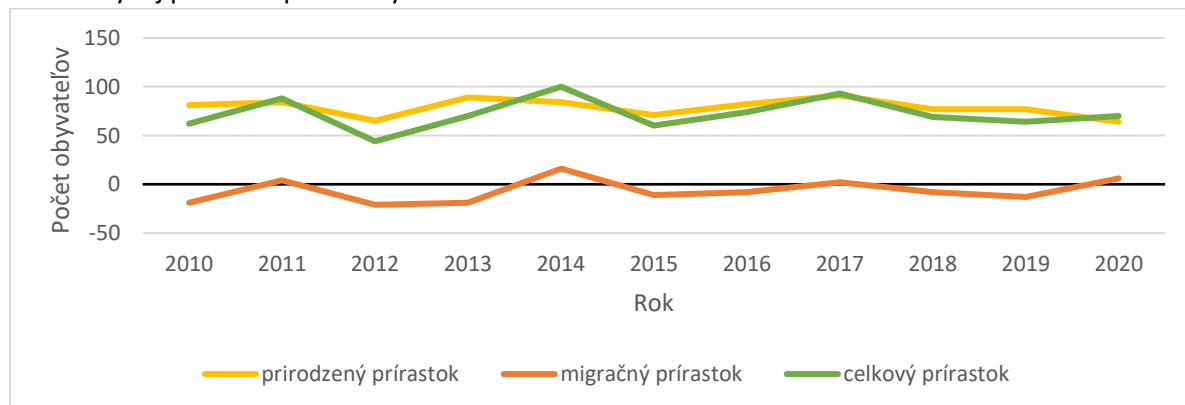
Graf 2: Podiel počtu obyvateľov Richnava v r. 2020 podľa pohlavia

Zdroj dát: Štatistický úrad SR, r. 2023

Ako je vidno na Grafe 3, na celkový prírastok obyvateľ Richnavy v jednotlivých rokoch mal výrazne vyšší vplyv prirodzený prírastok, ktorý dosahuje pomerne vysoké čísla. Naopak trendom obce je prevaha počtu vysťahovaných pred prisťahovanými obyvateľmi.

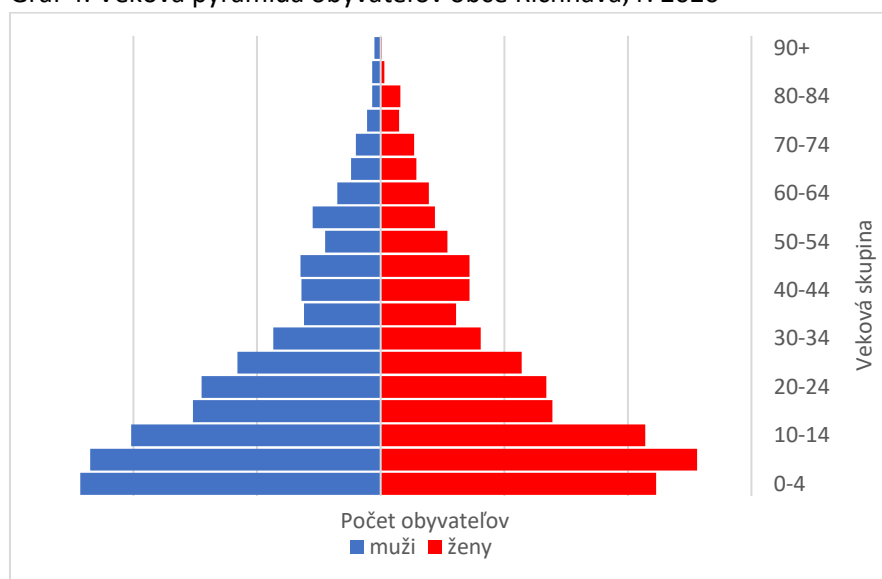
Graf 3: Vývoj prírastku počtu obyvateľov obci Richnava v r. 2010 – 2020

Zdroj dát: Štatistický úrad SR, r. 2023

Dôležitou charakteristikou ľudských zdrojov je veková štruktúra obyvateľstva v kategóriách predproduktívny (0-14 rokov), produktívny (15-65 rokov) a poproduktívny vek (65 a viac rokov). Veková štruktúra je základným ukazovateľom pre posúdenie budúceho vývoja populácie. Seniori (65+) v súčasnosti tvoria len 5 % obyvateľov (viď Graf 5), čo je výrazne pod priemer celého Slovenska (17 %). Ich podiel na obyvateľoch obce však postupne mierne stúpa (v r. 2010 cca 4,3 %), pričom sa predpokladá ďalší postupný nárast podielu tejto vekovej skupiny. Najpočetnejšou skupinou je produktívne obyvateľstvo s podielom 51,5 %. Výrazný podiel na obyvateľstve majú predproduktívni obyvatelia (0-14 rokov), ktorí tvoria až 43,2 % obyvateľov. Ide o výrazne vyššie hodnoty ako priemer Slovenska (15,9 %), a dokonca výrazne vyššie aj ako priemer na úrovni okresu Gelnica (21,2 %). Je to spôsobené vysokou mierou pôrodnosti najmä rómskej časti obyvateľstva.

Graf 4: Veková pyramída obyvateľov obce Richnava, r. 2020

Zdroj dát: Štatistický úrad SR, r. 2023

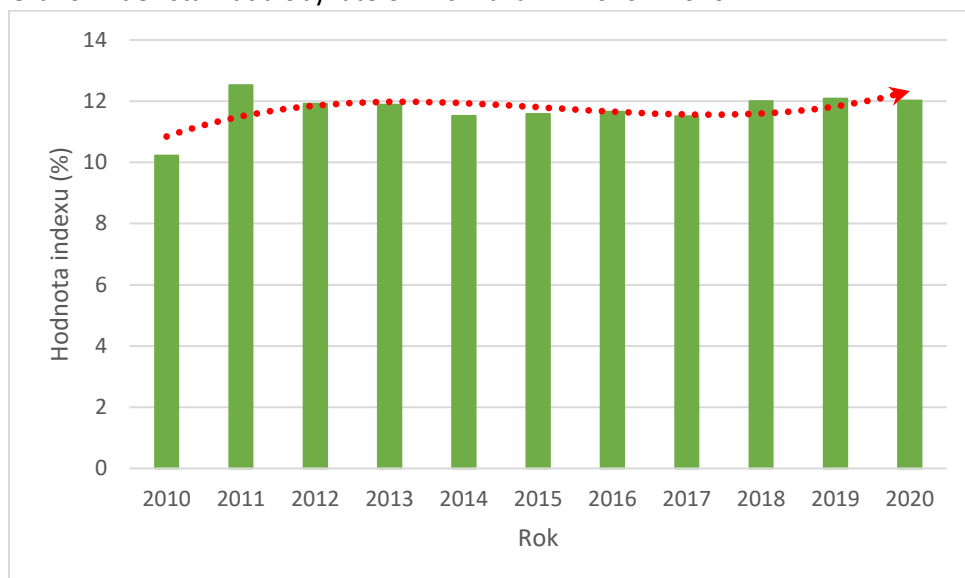
Graf 5: Podiel vekových skupín na celkovom počte obyvateľov obce Richnava za r. 2010 a 2020

Zdroj dát: Štatistický úrad SR, r. 2023

Na trend postupného starnutia obyvateľstva sa v obci prejavuje veľmi mierne. Index starnutia obyvateľov (Graf 6), ktorý vyjadruje počet obyvateľov vo veku 65+ rokov pripadajúcich na 100 osôb vo veku 0-14 rokov. Na pomery Slovenska je populácia veľmi mladá s hodnotou indexu starnutia na úrovni iba 12 % (priemer za SR v r. 2020 bol 107 %), avšak postupne sa veľmi mierne zvyšuje. Starnutie obyvateľstva sa v obci prakticky takmer neprejavuje (Graf 7).

Graf 6: Index starnutia obyvateľov Richnava v r. 2010 – 2020

Zdroj dát: Štatistický úrad SR, r. 2023

Graf 7: Vývoj priemerného veku obyvateľov obce Richnava v r. 2010 – 2020

Zdroj dát: Štatistický úrad SR, r. 2023

Približne 50 % obyvateľov sa v r. 2021 v rámci sčítania obyvateľov prihlásilo k slovenskej **národnosti**, 49 % k rómskej, 1 % k iným národnostiam. Podľa Atlasu rómskych komunít (2019) tvorí obyvateľom rómskeho etnika až 81-90 % obyvateľov obce, pričom väčšia časť z nich (cca 2400-2500 obyvateľov) žije v osade na okraji obce.

Marginalizované rómske komunity predstavujú v obci Richnava chudobné a sociálne vylúčené skupiny obyvateľov, ktoré majú prístup k tovarom, zdrojom a zároveň nemajú obmedzený kontakt s obyvateľmi obce žijúcimi mimo osídlenia. Obec Richnava definovala najmä nasledujúcej problémy rómskej populácie v obci:

- nesamostatnosť rómskej populácie, nemožnosť začleniť sa a uplatniť sa na trhu práce,
- zlá technická a sociálna infraštruktúra v rómskej osade,
- nízky hygienický štandard rómskych domácností,
- rýchly nárast rómskej populácie,

- nízka vzdelanostná úroveň rómskeho obyvateľstva a s tým súvisiaca vysoká dlhodobá nezamestnanosť.

V rámci tejto znevýhodnenej a ohrozenej skupiny je nevyhnutné realizovať rôzne druhy sociálnych služieb - terénne práce, sociálne poradenstvo, aktivačné činnosti, vzdelávacie aktivity. Obec nie je schopná svojpomocne prefinancovať zlepšenie v sociálnej oblasti tejto skupiny, preto sa situáciu snaží riešiť prostredníctvom rôznych projektov financovaných zo štátneho rozpočtu, príp. zo zdrojov Európskej únie.

Z hľadiska **náboženského vyznania** je štruktúra obyvateľstva rôznorodá. V obci má najväčšie zastúpenie rímskokatolícka cirkev (70 %). Ostatní obyvatelia obce sa hlásia k gréckokatolíckej cirkvi (0,2 %), či evanjelickej cirkvi augsburského vyznania (1,55 %). Až 21 % obyvateľov sa však prihlásilo k inému vierovyznaniu. Úroveň vzdelania je výrazom sociálno-ekonomického statusu obyvateľstva, ktorú charakterizuje počet obyvateľov podľa najvyššieho dosiahnutého stupňa vzdelania. Predmetné územie má vidiecky charakter s vysokým zastúpením marginalizovanej rómskej komunity, čo sa odráža aj vo vzdelanostnej úrovni obyvateľstva. Z toho dôvodu je nutné venovať tejto oblasti zvýšenú pozornosť.

Podľa stupňa dosiahnutia **vzdelanostnej úrovne obyvateľov** (vo veku viac ako 15 rokov) v obci Richnava (Graf 8) prevládalo v roku 2021 obyvateľstvo s iba základným vzdelaním (75 %), čo predstavuje pomerne nízku mieru vzdelanosti miestneho obyvateľstva. Stredné učňovské vzdelanie bez maturity dosiahlo 10,5 % obyvateľov, takmer 9 % úplné stredné s maturitou. Len 3 % dosiahli vyššie odborné vzdelanie a 0,6 % obyvateľom má ukončené aj vysokoškolské vzdelanie. Zároveň 1 % obyvateľov vo veku nad 15 rokov nedokončilo ani základnú školu a pri 4 % nie sú informácie dostupné. Pre budúci rozvoj obce bude nevyhnutné výrazne zvýšiť mieru vzdelanosti obyvateľstva so zameraním najmä na deti a mládež, či dovzdelávanie a rekvalifikáciu aj strednej generácie.

Graf 8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľov Richnavy v r. 2021

Zdroj: SODB 2021, ŠÚ SR, r. 2023

Pri analýze obyvateľstva obce treba pozornosť venovať aj vybraným skupinám, ktoré môžu patriť medzi najohrozenejšie či už z ohľadu zdravotného stavu, sociálneho postavenia či izolácie ako aj chudoby a ekonomickej deprivácie.

V r. 2021 žilo v obci 155 obyvateľov s ťažkým zdravotným postihnutím (z toho 66 žien a 89 mužov), čo predstavuje takmer 5 % populácie obce. Z toho 32 % boli ľudia vo veku 65+. Okrem ľudí odkázaných na pomoc sociálnych služieb na základe ich veku (a zdravotného stavu), či životnej etapy (napr. mladé rodiny), môžu byť osoby odkázané na sociálnu pomoc aj na základe ekonomických faktorov. Obec Richnava sa nachádza v okrese Gelnica patriaci k najmenej rozvinutým okresom Slovenska s mierou

evidovanej nezamestnanosti 11,19 % (k 12/2021). Obec Richnava vykazuje veľmi vysokú mieru nezamestnanosti, až na úrovni 21,8 % ku koncu roka 2021 (priemer Slovenska v tom období bol len 6,76 %). Z pohľadu ekonomickej aktivity obyvateľstva možno konštatovať, že nezamestnanosť v obci je alarmujúco vysoká, predovšetkým v marginalizovaných rómskych komunitách a sociálne odkázaných komunitách. Pretrvávajúca chudoba, chýbajúce pracovné návyky, ako aj nedostačujúca odborná kvalifikácia pracovníkov má negatívny vplyv a dopad na kvalitu života obyvateľov. Jedným z problémov je aj nesamostatnosť rómskej populácie, v mnohých prípadoch sa nedokážu spoločensky začleniť a uplatniť na trhu práce.

Tabuľka 1: Štruktúra nezamestnaných obyvateľov obce k 12/2021

Ženy	Muži	ZŤP	Mladiství	Absolventi	Dĺžka evidencie nezamestnanosti			Slobodní	Ženatí/ Vydané	Rozvedení/ ovdovení
					0-6 mesiacov	6-12 mesiacov	12 a viac mesiacov			
170	187	2	3	16	61	28	268	159	184	14

Zdroj dát: ÚPSVaR SR, r. 2022

Tabuľka 2: Počet poberateľov peňažných príspevkov (PP) na kompenzáciu ŤZP

PP na opatrovanie	PP na prepravu	PP na osobnú asistenciu	PP na diétu	PP na hygienu a opotrebovanie	PP na auto
46	0	3	13	42	54

Zdroj dát: ÚPSVaR SR, r. 2022

3.3. Občianska vybavenosť v obci

Pre rozvoj obce a komunitného života v nej je potrebná aj kvalitná občianska vybavenosť, pre napĺňanie potrieb občanov obce.

Sociálnu infraštruktúru a občiansku vybavenosť v obci charakterizujú zariadenia z oblasti administratívy a kultúry, športové zariadenia, školské. Občianska vybavenosť významnou mierou skvalitňuje život obce. Úroveň občianskej vybavenosti je ovplyvňovaná charakterom obce, veľkosťou obce, počtom jej obyvateľov a návštevníkov, ich potrebami. Nasledujúca tabuľka uvádza občiansku vybavenosť.

Sociálna infraštruktúra	ÁNO/ NIE
Obecný úrad	ÁNO
Kultúrny dom	NIE
Dom smútku	ÁNO
Cintorín	ÁNO
Kostol	ÁNO
Materská škola	ÁNO
Základná škola	ÁNO
Stredná škola	ÁNO
Školské ihrisko	ÁNO
Futbalové ihrisko	ÁNO
Telocvičňa	NIE
Kúpalisko (umelé, prírodné)	NIE
Denný stacionár	NIE
Komunitné centrum	NIE
Knižnica	ÁNO
Pošta	NIE
Hotely, motely, penzión	NIE

Turistické ubytovne	NIE
Pohostinstvo	ÁNO
Obchod, predajne	ÁNO
Hasičská zbrojnica	ÁNO
Zdravotné stredisko	NIE

V obci Richnava sa nenachádza **zdravotnícke** stredisko. Podľa zdravotných obvodov pre Richnavu prislúchajúca všeobecná ambulancia pre dospelých v Kluknave, všeobecná ambulancia pre deti a dorast v Margecanoch, gynekologická ambulancia v Gelnici a zubná ambulancia v Kluknave.

Deti v predškolskom veku navštevujú miestnu **materskú školu**. V obci sa taktiež nachádza **základná škola**, ktorej zriaďovateľom je od r. 2022 Regionálny úrad školskej správy v Košiciach. Prevádzka školy je realizovaná v prenajatých kontajnerových priestoroch na prenajatom pozemku v inundačnom pásme rieky Hornád. Edukácia prebieha v 9 učebniach pre 17 tried v dvojzmennej prevádzke. Škola nevlastní telocvičňu, ihriská a ani školskú jedáleň. V školskom roku 2021/2022 mala škola otvorené tri ročníky (nultý, prvý a druhý ročník), ktoré spolu navštevovalo 262 detí. V obci sa taktiež nachádza štátna **špeciálna základná škola**, ktorá zabezpečuje výchovu a vzdelávanie žiakov s mentálnym postihnutím. V školskom roku 2022/2023 školu navštevuje 94 žiakov, z toho 24 navštevuje prvý stupeň a 70 druhý stupeň. Výchovno-vzdelávací proces sa uskutočňuje v rámci 12 tried. Edukačný proces na škole prebieha v dvoch smenách (1 zmena: od 7:15 do 12:15 hod., 2.zmena: od 12:25 do 17:00 hod.). V obci sa taktiež nachádza elokované pracovisko **Strednej odbornej školy** techniky a služieb, Prakovce a elokované pracovisko SSSŠ Eduram Krompachy.

V rámci **športového** vyžitia majú obyvatelia obce, predovšetkým deti a mládež možnosť využívať futbalové ihrisko a športové ihriská v rámci školských objektov.

Z hľadiska obchodných **služieb** je v obci niekoľko maloobchodných zariadení a prevádzok poskytujúcich reštauračné služby a služby v oblasti pohostinstva.

Technická infraštruktúra

Miestne komunikácie - Stav miestnych komunikácií je z časti nevyhovujúci.

Chodníky - Stav chodníkov je z časti nevyhovujúci.

Autobusová zástavka - V obci sa nachádza 6 autobusových zastávok.

Železničná stanica - V obci sa nachádza železničná zastávka.

Vodovod - Obec nemá vybudovaný vodovod.

Kanalizácia - V obci nie je vybudovaná kanalizácia.

Čistička odpadových vôd – V obci nie je dobudovaná ČOV.

Rozvod plynu - Obec je plynofikovaná.

Zásobovanie teplom - Zdroje a zariadenia na výrobu tepla väčšieho rozsahu sa v obci nenachádzajú.

Zásobovanie teplom v obci je riešené po jednotlivých objektoch samostatne.

El. vedenie - Obec je zásobovaná elektrickou energiou z distribučných trafostaníc.

Verejné osvetlenie - Obec čiastočne disponuje moderným verejným LED osvetlením. Prevádzku verejného osvetlenia spravuje externá spoločnosť.

Pokrytie mobilných operátorov - Obec je pokrytá signálmi všetkých aktuálnych mobilných operátorov

Optická sieť na pripojenie internetu - V obci nie je zavedená optická sieť.

Podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 sa v obci nachádza 220 **domov**, z toho 220 tvorili rodinné domy, 1 bytový dom, iné objekty sa v nachádzajú v rómskej osade.

3.4. Odpočet plnenia KPSS obce Richnava 2018-2023

Komunitný plán sociálnych služieb obce Richnava na roky 2018-2023 mal stanovené štyri ciele:

1. Zabezpečiť poskytovanie sociálnych služieb na základe potrieb jednotlivých sociálnych skupín obyvateľstva v zmysle zákona o sociálnych službách.
2. Vytvoriť ponuku komunitne poskytovaných sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj sociálnych služieb pre marginalizované skupiny, pre rodiny s deťmi, sociálne slabšie rodiny a pre rodiny, ktoré sa starajú o odkázaného člena rodiny.
3. Zvýšiť informovanosť obyvateľov obce o možnostiach poskytovania sociálnych služieb obcou a poskytovať kvalitné poradenstvo pre znevýhodnené skupiny.
4. Zlepšiť integráciu MRK do majoritného obyvateľstva.

Na tieto štyri ciele bolo naviazaných 5 opatrení rozvoja sociálnych služieb na území obce Richnava.

1. Zabezpečiť kvalitné poskytovanie sociálneho poradenstva
  - a. zamestnancami Obecného úradu,
  - b. terénnymi sociálnymi pracovníkmi,
  - c. v spolupráci s ÚPSVaR.
2. Realizovať propagačné a informačné aktivity týkajúce sa možností a podmienok sociálneho poradenstva v obci (webová stránka obce, obecná tabuľa, informačné prednášky, terénni pracovníci).
3. Zapojiť sa do nových národných projektov podpory opatrovateľskej služby poskytovanej v domácnostiach občanov.
4. Zabezpečiť služby.

S odstupom niekoľkých rokov je možné skonštatovať, že ciele predchádzajúceho KPSS boli len minimálne naplnené. Medzi najvýznamnejšie pozitívne zmeny v r. 2018-2023 patrilo zabezpečovanie miestnej občianskej poriadkovej služby, ktorá dohliadala na poriadok v obci a zamestnávala miestnych obyvateľov zo znevýhodneného prostredia zapojenie do národného projektu Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít. Medzi ďalšie zrealizované aktivity v oblasti rozvoja sociálnych služieb a rozvoja komunitného života patria rozšírenie kamerového systému, obnova obecnej knižnice, či dobudovanie základnej technickej infraštruktúry pre obyvateľov MRK v obci Richnava.

3.5. Súčasný stav poskytovaných služieb

Obec Richnava nie je registrovaná ako poskytovateľ sociálnej služby a žiadnu sociálnu službu v zmysle zákona o sociálnych službách priamo občanom neposkytuje.

Obec Richnava v súčasnom období poskytuje najmä tieto sociálne služby:

- základné poradenstvo v oblasti sociálnych služieb,
- funkcia osobitného príjemcu rodinné prídavky,
- stretnutia jubilujúcich starších občanov,
- pomoc v krízových situáciách (živelné pohromy, rôzne druhy rodinných tragédií a pod.).

Na území obce pôsobí organizácia Zdravé regióny (príspevková organizácia Ministerstva zdravotníctva SR), ktorej aktivity sa zameriavajú najmä na zvýšenie dostupnosti služieb zdravotnej starostlivosti a informovanosti obyvateľov MRK v oblasti zdravotnej starostlivosti a prevencie, výšenia miery povedomia v oblasti zdravotnej starostlivosti obyvateľov MRK a znižovanie rizikového životného štýlu.

Ide o terénnu sociálno-zdravotnú službu zameranú primárne na znevýhodnených obyvateľov z prostredia MRK.

Obyvatelia obce odkázaní na niektorú zo sociálnych služieb môžu osloviť so žiadosťou o zabezpečenie sociálnej služby niektorého z poskytovateľov sociálnych služieb, ktorí pôsobia v okrese Gelnica, pri v blízkom meste Krompachy. Prehľad verejných i neverejných poskytovateľov pôsobiacich v okrese Gelnica tvorí tabuľku č. 3.

Tabuľka 3: Prehľad poskytovateľov sociálnych služieb v okrese Gelnica a meste Krompachy k 08/2023

Názov poskytovateľa	Druh služby	Miesto pôsobenia
Dedúško n.o.	Denný stacionár	Margecany Kluknava
Deti slnka	Špecializované sociálne poradenstvo – ambulantné	Gelnica Krompachy
Diecézna charita Rožňava	Denný stacionár Jedáleň – terénna a ambulantná	Gelnica
Domov Nálepko, n.o.	Zariadenie pre seniorov – pobytové (ročné) Špecializované zariadenie – pobytové (ročné)	Nálepko
IDEA - Domov sociálnych služieb	Domov sociálnych služieb – pobytový	Nálepko
INTROL s.r.o.	Opatrovateľská služba – terénna	Gelnica
Kniš s.r.o.	Zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa – ambulantné	Krompachy
„Ľudia a perspektíva“	Komunitné centrum – ambulantné a terénne	Krompachy
Mesto Gelnica	Opatrovateľská služba – terénna	Gelnica
Mesto Krompachy	Komunitné centrum – terénne a ambulantné Denné centrum – ambulantné Terénna sociálna služba krízovej intervencie – terénna Denný stacionár – ambulantný Opatrovateľská služba – terénna Požičiavanie pomôcok – ambulantné Nocľaháreň – pobytová (ročná) Práčovňa - ambulantná	Krompachy
OÁZA, n.o.	Opatrovateľská služba – terénna	Kluknava
Obec Helcmanovce	Opatrovateľská služba – terénna	Helcmanovce
Obec Margecany	Opatrovateľská služba – terénna	Margecany
Obec Mníšek nad Hnilcom	Opatrovateľská služba – terénna Jedáleň - ambulantná	Mníšek nad Hnilcom
Obec Nálepko	Opatrovateľská služba – terénna	Nálepko
Obec Prakovce	Komunitné centrum – ambulantné a terénne Zariadenie opatrovateľskej služby – pobytové (ročné)	Prakovce
Obecný úrad Švedlár	Opatrovateľská služba – terénna	Švedlár
PRO VITAE n. o.	Zariadenie opatrovateľskej služby – pobytové (ročné)	Gelnica

Zdroj dát: Register poskytovateľov sociálnych služieb KSK (<https://sos.mpsvr.gov.sk/pm/poskytovatel-sos>)

V okrese Gelnica taktiež pôsobí spoločnosť ADOS – SRDCE s.r.o poskytujúca domáce ošetrovateľské služby, ktoré však nespádajú medzi sociálne služby v zmysle platnej legislatívy.

3.6. SWOT analýza

Tabuľka 3: SWOT analýza rozvoja sociálnych služieb v obci Richnava

Silné stránky	Slabé stránky
• snaha o aktívnu sociálnu inklúziu príslušníkov MRK do majoritnej spoločnosti • materská škola, špeciálna základná škola, základná škola a stredná škola v obci • rastúci počet obyvateľov obce.	• Absencia základnej technickej a hygienickej infraštruktúry v rómskej osade • absencia oddychových zón pre deti mládež, mladé rodiny, matky na materskej dovolenke a pre dôchodcov • absencia sociálnych služieb pre starších občanov a osoby so zdravotným postihnutím • absencia športovísk, predovšetkým multifunkčného ihriska • absencia zdravotného strediska • nižšia vzdelanostná úroveň obyvateľov • nevysporiadané pozemky v rómskej osade • nedostatok pracovných príležitostí v obci a jej blízkom okolí
Príležitosti	Ohrozenia
• realizácia opatrení na zvýšenie bezpečnosti ako občanov, tak aj návštevníkov • rozvoj adresných sociálnych služieb, najmä s dôrazom na MRK • využitie čerpania štrukturálnych fondov EÚ	• nízky záujem MRK o uplatnenie sa na trhu práce • nárast produkcie komunálneho odpadu v oblasti rómskej osady • dlhodobá a vysoká nezamestnanosť

4. STRATEGICKÁ ČASŤ

Na základe vyhodnotenia demografickej situácie v obci, identifikácie potrieb obyvateľov a SWOT analýzy si obec zadefinovala hlavný cieľ rozvoja v oblasti sociálnych služieb a komunitného rozvoja. Pre naplnenie tohto cieľa je potrebné postupne realizovať viacero aktivít (projektov), ktoré sú tematicky rozdelené do štyroch prioritných oblastí, na ktoré sa má rozvoj sústrediť. Pri výbere priorit obce sa vychádzalo primárne z potreby pomoci najviac ohrozených skupín obyvateľov obce, či už z pohľadu chudoby, odkázanosti na pomoc iných osôb, sociálnej izolácie ako aj potreby vytvárať priaznivé prostredie a služby pre občanov na zvyšovanie kvality života v obci a prevencie nežiadúcich spoločenských javov v obci.

Navrhované priority, opatrenia či aktivity nemajú za cieľ vyčerpávajúco pokryť všetky možné sociálne služby pre občanov. Predstavujú však prehľad možných opatrení a aktivít na zabezpečenie potrieb obyvateľov Richnavy v krátkodobom až strednodobom horizonte.

4.1. Cieľové skupiny

Z dôvodu limitovaných finančných a kapacitných možností obce je potrebné pre dosiahnutie zlepšenia súčasného stavu sociálnych služieb zamerať sa len na vybrané najohrozenejšie skupiny obyvateľstva, ktoré najviac potrebujú pomocnú ruku komunity, sú odkázané na pomoc iných osôb, či sú zdravotne, sociálne alebo ekonomicky znevýhodnené. Medzi identifikované najohrozenejšie skupiny v obci Richnava patria rodiny s deťmi, nezamestnaní a ich rodiny, seniori a ťažko zdravotne hendikepovaní. Väčšina odkázaných obyvateľov z vybraných cieľových skupín je súčasťou rómskej komunity žijúcej v osade nad obcou.

Špecifickou cieľovou skupinou sú rodiny s deťmi. Tie sú často ohrozené najmä nepriaznivou ekonomickou situáciou v rodine (najmä pri neúplných rodinách, či dlhodobou nezamestnanosťou jedného či oboch rodičov), nestabilitou bývania, či nekompatibilitou pracovného a súkromného života. Zároveň je potrebné zvýšenú pozornosť venovať napĺňaniu socializačných potrieb detí, ich vzdelávaniu a zmysluplnému tráveniu voľného času ako preventívnych opatrení pred šírením spoločensky nevhodného správania, užívania návykových látok či vandalizmu a zabezpečeniu základných hygienických podmienok.

Dlhodobou nezamestnanosťou trpia najmä ekonomickou depriváciou, ktorá sa môže sekundárne prejavíť aj v negatívnych sociálnych či zdravotných aspektoch obyvateľov. Medzi dlhodobou nezamestnaných patria najmä nízkovzdelaní ľudia a ľudia s nízkou kvalifikáciou, ktorí majú problém s uplatnením na dynamickom trhu práce. Títo občania často nemajú vybudované pracovné návyky a ich opätovné zaradenie do pracovného procesu vyžaduje zvýšené úsilie (či už daného jedinca, jeho rodiny, obce, či sociálnych pracovníkov). Obec môže zapojiť časť takýchto občanov do pomocných či technických prác, napr. pri správe verejných priestorov.

Seniori sú zatiaľ relatívne nízko početnou, no zároveň veľmi ohrozenou skupinou obyvateľstva. Z dôvodu vyššieho veku sú čoraz početnejšie zdravotné komplikácie a pohybové limitácie, ktoré sa odrážajú aj na narastajúcej sociálnej izolácii vo vlastnom dome/byte. Zároveň seniori patria medzi skupinu obyvateľstva výrazne ohrozenú chudobou a nárastom cien energií a tovarov každodennej potreby. Na základe pozorovaných demografických trendov sa predpokladá postupný nárast podielu seniorov na populácii obce.

Ťažko zdravotne hendikepovaní vykazujú podobné charakteristiky ohrozenia ako seniori a čiastočne sa tieto skupiny aj prelínajú (viacero seniorov je ťažko zdravotne hendikepovaných). Avšak do tejto kategórie patria obyvatelia všetkých vekových skupín s ťažkým zdravotným hendikepom a vrátane rodinných príslušníkov, ktorí sa o nich starajú.

4.2. Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb

Mnoho vnútorných ako aj vonkajších faktorov môže ovplyvniť aktuálne trendy vo vývoji spoločnosti. Obec by sa mala sústrediť na vnútorné faktory, ktoré vie ovplyvniť a adaptovať sa na vonkajšie, ktoré nevie priamo ovplyvniť.

Cieľom obce Richnava v oblasti sociálnych služieb a budovania komunitného života je pomáhať rodinám s deťmi, podporovať vzdelávanie a rozvoj záujmovej činnosti mládeže, napomáhať pri zvyšovaní zamestnanosti občanov a zabezpečiť pre najohrozenejšie skupiny obyvateľov potrebné a kvalitné sociálne služby, prispievať k začleňovaniu obyvateľov marginalizovanej rómskej komunity do majoritnej spoločnosti a podporovať porozumenie a spolužitie majoritnej spoločnosti s MRK.

Priorita 1: Podpora socializácie, vzdelávania, osvedy a občianskej pomoci

Primárne cieľové skupiny:

- rodiny s deťmi,
- nezamestnaní,
- seniori,
- ŤZP.

Opatrenie 1.1: Podpora rodín a zosúladovania osobného a pracovného života

Typ aktivít:

- rozšírenie materskej školy,
- obnova a výstavba detských ihrísk,
- obnova a výstavba športovísk,
- podpora mimoškolských aktivít a krúžkov pre deti a mládež
- rozvoj kultúrnych, športových a iných spoločenských podujatí,
- podpora disciplinovanosti žiakov pri návšteve školy – zvýšenie záujmu o vzdelávanie a pravidelnosť dochádzky do školy (pomoc/koordinácia sociálnym pracovníkom, aktívna komunikácia so žiakmi a ich rodičmi).

Opatrenie 1.2: Osveta a rozvoj občianskej spoločnosti

Typ aktivít:

- vzdelávanie a osveta obyvateľstva (hygiena, zdravie, hospodárenie s financiami, vzťahová výchova),
- sociálne poradenstvo,
- rozvoj terénnych sociálnych pracovníkov,
- podpora aktívneho zapájania občanov do diania v obci a podpora zodpovednosti komunity za rozvoj lokality/obce,
- obnova obecnej knižnice,
- podpora rozvojových tímov zabezpečujúcich sociálne služby a poradenstvo,
- podpora odborných organizácií, občianskych združení a aktívnych komunít na podporu rozvoja obce.

Opatrenie 1.3: Podpora seniorov a znevýhodnených občanov

Typ aktivít:

- sociálne poradenstvo a pomoc pri rôznych životných situáciách (vybavenie úradných záležitostí, osвета v oblasti prevencie pred podvodníkmi a pod.).

Priorita 2: Služby pre občanov ohrozených chudobou a podpora zamestnanosti

Cieľové skupiny:

- nezamestnaní,
- rodiny s deťmi,
- seniori,
- ŽP.

Opatrenie 2.1: Podpora zamestnávania znevýhodnených skupín a podpora zamestnanosti

Typ aktivít:

- zamestnávanie dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnených občanov v rámci aktivačných prác, či iných podporných programoch (napr. v spolupráci s ÚPSVaR),
- zamestnanie na poriadkové (MOaPS), či pomocné a technické práce pre obec, či občanov obce (dlhodobé či sezónne),
- podpora a poradenstvo od hľadania pracovných príležitostí až po začiatočnú fázu nástupu do práce (podpora pre dodržiavanie pracovnej disciplíny – každodenný nástup do práce a pod.),

Opatrenie 2.2: Podpora ekonomickej stability občanov, dostupnosti služieb

Typ aktivít:

- podpora občanov v hmotnej núdzi (napr. jednorazová dávka v hmotnej núdzi).
- zvýhodnené obedy,

Priorita 3: Zvyšovanie bezpečnosti a kvality verejných priestorov

Opatrenie 3.1: Zvyšovanie bezpečnosti vo verejných priestranstvách

Typ aktivít:

- zavedenie miestnej občianskej a preventívnej služby (MOaPS),
- MOaPS a spolupráca so štátnou políciou na preventívnych aktivitách,
- osвета obyvateľov v oblasti ochrany majetku a metód podvodníkov,
- podpora komunitnej zodpovednosti a kontroly verejných priestranstiev pre minimalizáciu vandalizmu, ohrozovania zdravia a kriminálnej činnosti,
- obnovy a doplnenie verejného osvetlenia, najmä v rizikových lokalitách (napr. prístupový chodník do rómskej osady),
- zabezpečiť kvalitné verejné osvetlenie v rizikových lokalitách s nízkou mierou bezpečnosti občanov.
- Zabezpečenie rekonštrukcie a rozširovania kamerového systému

Opatrenie 3.2: Zvyšovanie kvality verejných priestorov a rozvoj miest na stretávanie sa

Typ aktivít:

- zabezpečenie čistoty verejných priestranstiev a odstraňovanie čiernych skládok odpadu,
- zvýšenie starostlivosti o verejné priestranstvá – údržba a rozvoj zelene, doplnenie mobiliáru, herných prvkov pre deti a pod.,
- budovanie chodníkov

Priorita 4: Služby pre občanov s obmedzenou schopnosťou pohybu a odkázaných na pomoc iných osôb

Cieľové skupiny:

- seniori,
- ŤZP.

Opatrenie 4.1: Služby na zabezpečenie starostlivosti o občanov odkázaných na pomoc iných osôb

Typ aktivít:

- prevádzka terénnej opatrovateľskej služby v domácom prostredí občanov,
- spolupráca so zariadením sociálnych služieb na poskytovaní pobytových sociálnych služieb pre občanov obce,
- zavedenie domácej ošetrovateľskej služby.

Opatrenie 4.2: Zvýšenie dostupnosti služieb pre občanov

Typ aktivít:

- zavedenie dovozu obedov, pre zdravotne znevýhodnených občanov,
- zvyšovanie bezbariérovosti v obci (obecný úrad, verejné priestranstvá a pod.),

5. REALIZAČNÁ ČASŤ

Komunitný plán sociálnych služieb obce Richnava na roky 2023 – 2030 je strategický a usmerňujúci dokument pre všetky subjekty sociálnych služieb (verejné aj neverejné) pôsobiace na území obce Richnava a je východiskom pre plánovanie rozvoja sociálnych služieb v obci a ich realizáciu. Koordinátorom implementácie napĺňania KPSS je obec Richnava. Úlohou obce je priamo realizovať vybrané aktivity v zmysle KPSS, prípadne vytvárať podmienky či byť nápomocnou ako partner pri realizovaní aktivít inými subjektami.

Obec nemá a pravdepodobne ani v blízkej budúcnosti nebude mať dostatočné finančné ani personálne kapacity, aby dokázala vlastnými prostriedkami zabezpečiť poskytovanie všetkých sociálnych služieb v kompetencii obce. Efektívnosť jednotlivých modelov je potrebné zhodnotiť a porovnať pri plánovaní vybraných opatrení v danom čase a za daných okolností (napr. podmienky získania externých zdrojov, ponuka poskytovateľov sociálnych služieb v regióne a pod.).

5.1. Harmonogram realizácie komunitného plánu

KPSS definuje ciele, ako ja priority a opatrenia obce Richnava na obdobie rokov 2023 až 2030. Realizácia jednotlivých rozvojových aktivít bude vychádzať z identifikovaných potrieb obyvateľov obce, možností obce či iných relevantných subjektov danom čase. V prípade potreby a aktuálnosti môže obec vypracovať podrobný harmonogram vo forme akčného plánu s definovaním konkrétnych úloh, termínov, financií a zodpovednosti za ich realizáciu.

5.2. Monitorovanie a vyhodnocovanie komunitného plánu

V súlade so zákonom o sociálnych službách má byť KPSS priebežne monitorovaný a každoročne vyhodnocovaný. Monitorovanie napĺňania komunitného plánu budú realizovať pracovníci obce. Vyhodnocovanie plnenia komunitného plánu sa bude realizovať prostredníctvom správy o plnení komunitného plánu. Správa bude obsahovať informáciu o zrealizovaných aktivitách na podporu rozvoja sociálnych služieb a komunitného života v obci za predchádzajúce monitorovacie obdobie (zväčša predchádzajúci kalendárny rok), o plánovaných aktivitách v danom či nasledujúcich rokoch. V prípade, že budú identifikované zmeny v potrebe a požiadavkách obyvateľov obce, významné zmeny cieľových skupín, či priorít rozvoja sociálnych služieb, budú tieto zmeny v správe uvedené aj s odporúčaním vypracovania aktualizácie KPSS. Správa o plnení komunitného plánu sa predkladá na prerokovanie obecnému zastupiteľstvu minimálne 1x ročne. Prvá správa sa predkladá v kalendárnom roku nasledujúcom po schválení KPSS obce Richnava na r. 2023 – 2030 obecným zastupiteľstvom.

5.3. Spôsob aktualizácie komunitného plánu

Trendy vývoja počtu a štruktúry demografického zloženia obce ako aj potreby, požiadavky a počty cieľových skupín sa môžu v priebehu implementácie meniť v závislosti od mnohých vnútorných a vonkajších faktorov. Preto je potrebné, aby bol komunitný plán živým dokumentom, ktorý je priebežne aktualizovaný a prispôbovaným novým skutočnostiam pre zabezpečenie rozvoja kvalitných a adresných sociálnych služieb v obci. Potreba aktualizácie môže byť zadefinovaná v správe o plnení komunitného plánu, môže vychádzať z identifikácie významnej zmeny, či vychádzať zo zmenených Národných priorít rozvoja sociálnych služieb, na ktoré musí KPSS reflektovať aktualizáciou. Aktualizácia komunitného plánu podlieha schváleniu obecným zastupiteľstvom.

6. ZÁVER

Sociálne služby predstavujú pomoc ľuďom v situácii, keď si ju nevedia zabezpečiť sami. Obec utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb za účelom predchádzania vzniku alebo predchádzania zhoršenia nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb predstavuje proces, ktorý mapuje špecifické miestne potreby a vo vzťahu k aktuálnym zdrojom a kapacitám samosprávy. Práve komunitné plánovanie by malo dať odpoveď na otázky o potrebách služieb v komunite, ako majú byť lokalizované, aké ľudské a finančné zdroje má obec k dispozícii na pokrytie týchto potrieb.

ZDROJE

BLEHA, B., ŠPROCHA, B., VAŇO, B., 2013. Prognóza populačného vývoja Slovenskej republiky do roku 2060. Bratislava: INFOSTAT - INŠTITÚT INFORMATIKY A ŠTATISTIKY. Výskumné demografické centrum. ISBN 978-80-89398-23-2.

FILIPOVÁ, M., WOLEKOVÁ H., PETIJOVÁ, M., 2018. Komunitný plán sociálnych služieb. Metodická príručka, SOCIA. ISBN 978-80-89851-08-9.

Inštitút pre výskum práce a rodiny. *Atlas rómskych komún 2019*. Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, 2019. Dostupné online na: < <https://www.minv.sk/?atlas-romskych-komunit-2019>>.

Košický samosprávny kraj. 2022. Poskytovatelia sociálnych služieb. [online]. Dostupné na internete: <https://sos.mpsvr.gov.sk/pm/poskytovatel-sos>.

Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030. [online]. Dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/nprss-fin.pdf>.

Obec Richnava, 2018. Komunitný plán sociálnych služieb obce Richnava 2018 – 2023. Dostupné na internete: <<https://www.richnava.sk/obec-2/rozvoj-obce/komunitny-plan-socialnych-sluzieb-richnava/>>.

PRACHÁROVÁ, V., SLOBODA, M., KOLLÁRIK, M., ŠTUKOVSKÝ, P., 2020. Manuál komunitného plánovania sociálnych služieb. Ako postupovať – krok po kroku. Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť, ISBN 978-80-973347-4-1.

STANO, P., 2023. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Richnava na roky 2021-2027, aktualizácia (pracovná verzia).

Špeciálna základná škola, Richnava 189. Profil školy. 2023. Dostupné na internete: <<https://zsrichnava.edupage.org/a/profil-skoly>>.

Štatistický úrad SR. Datacube: 1.1 Obyvateľstvo. Dostupné na internete: <https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7101mr/v_om7101mr_00_00_00_sk>.

Štatistický úrad SR. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021. Dostupné na internete: <<https://www.scitanie.sk/>>.

Výskumné Demografické Centrum - VDC Infostat. 2022. Rozšírené tabuľky základných údajov SR. [online]. Dostupné na: http://www.infostat.sk/vdc/sk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=13&Itemid=58)

Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. 2022. Dáta poskytnuté o štruktúre nezamestnaných a počte zdravotne ťažko postihnutých.

Základná škola, Richnava 189. Správa o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach za školský rok 2021/2022. 2023. Dostupné na internete: < <https://zsrichnava.edupage.org/sprava/>>.

Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších právnych Predpisov. [online]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/448/20220607>.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. [online]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/5/20220401>.

Zákon č. 417/2013 Z. z. o hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov. [online]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2013/417/20220607>.